

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยเพื่อศึกษาวัฒนธรรมจีนที่ศาลเจ้าในภาคตะวันออก เพื่อศึกษาแนวความคิด ความสำคัญของวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีนประเภทสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม ภาษาและวรรณกรรมที่ศาลเจ้าในภาคตะวันออกสำหรับการอนุรักษ์และพัฒนาเป็น แหล่งการเรียนรู้เพื่อการท่องเที่ยวในภาคตะวันออก ศาลเจ้าจำนวน 51 แห่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการสำรวจและสัมภาษณ์แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการพรรณนาธิบายตามแบบการวิจัยเชิง คุณภาพ คนไทยเชื้อสายจีนได้สร้างวัฒนธรรมที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวอย่างเห็นได้ ชัดเจนจากความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมแม่ในจีนที่ชาวจีนนำอพยพเข้ามาตั้งรกราก ในสังคมไทยและได้เลือกสรรวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับผู้อพยพชาวจีนด้านความเชื่อก่อให้เกิดภูมิ ปัญญาที่แตกต่างกับวัฒนธรรมแผ่นดินแม่ ผลการศึกษาสามารถสรุปในประเด็นปลีกย่อยดังมี รายละเอียดสามารถนำเสนอได้ดังต่อไปนี้คือ

ชาวไทยเชื้อสายจีนได้ตั้งชุมชนอยู่อย่างหนาแน่นแถบเมืองท่าชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก จำนวน 5 แห่งตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์คือ เมืองบางปลาสร้อยตั้งอยู่ที่ชลบุรี เมืองแปดริ้ว ที่ฉะเชิงเทรา เมืองระยอง จันทบุรีและตราด การตั้งชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนในแหล่งดังกล่าว ทำให้มีการก่อตั้งศาลเจ้าจำนวนมากในชุมชนเหล่านั้น การวิจัยได้สรุปแนวความคิดเกี่ยวกับ ศิลปวัฒนธรรมจีนที่ศาลเจ้าในประเด็นต่าง ๆ คือ ตัวอย่างอาคารสถาปัตยกรรมจีนที่มีลักษณะ โดดเด่นสำหรับการอนุรักษ์และพัฒนาคือ ศาลเจ้าในภาคตะวันออกที่สำคัญจำนวน 10 ศาลเจ้า ได้แก่ ศาลเจ้าแม่ทับทิมจังหวัดระยอง วัดจีนประชาสโมสร ฉะเชิงเทรา โรงเจเป้าฮกตั่ว ศาลเจ้า เซียนซือไต้ ศาลเจ้าฮักเกี้ยน จังหวัดชลบุรี ศาลหลักเมืองชลบุรี ศาลหลักเมืองระยอง วัด เทพพุทธาราม เซียนสุตยี่ ชลบุรี ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง จังหวัดตราดและวัดอุภัยภาติการาม ฉะเชิงเทรา โดยพิจารณาจากปัจจัยด้านประวัติความเป็นมาของศาลเจ้า บทบาทความสำคัญใน ชุมชนประกอบกับปัจจัยด้านความโดดเด่นของตัวอาคารศิลปกรรมแบบจีน

ตัวอย่างประติมากรรมในศาลเจ้าประกอบด้วยประติมากรรม 8 ประเภทที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ด้านประวัตการสร้างประติมากรรม บทบาทความสำคัญของประติมากรรมดังกล่าว ประกอบด้วย ประติมากรรมหลวงพ่อบ้างปางองค์ เต้า นง เป้า เตียน ที่วัดอุภัยภาติการาม ฉะเชิงเทรา ประติมากรรมในศาสนาพุทธนิกายมหายานที่วัดจีนประชาสโมสร ฉะเชิงเทรา วัดเทพพุทธาราม เขียนฮุดยี่ จังหวัดชลบุรี วัดมังกรบุปผาราม จังหวัดจันทบุรี และที่มูลนิธิสว่างเทียนธรรมสถาน สระแก้ว ประติมากรรมในศาสนาเต๋า ประติมากรรมสามก๊ก ประติมากรรมไชอิ้ว ประติมากรรมที่ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง ประติมากรรมพระโพธิสัตว์กวนอิม และประติมากรรมเจ้าแม่ทับทิม

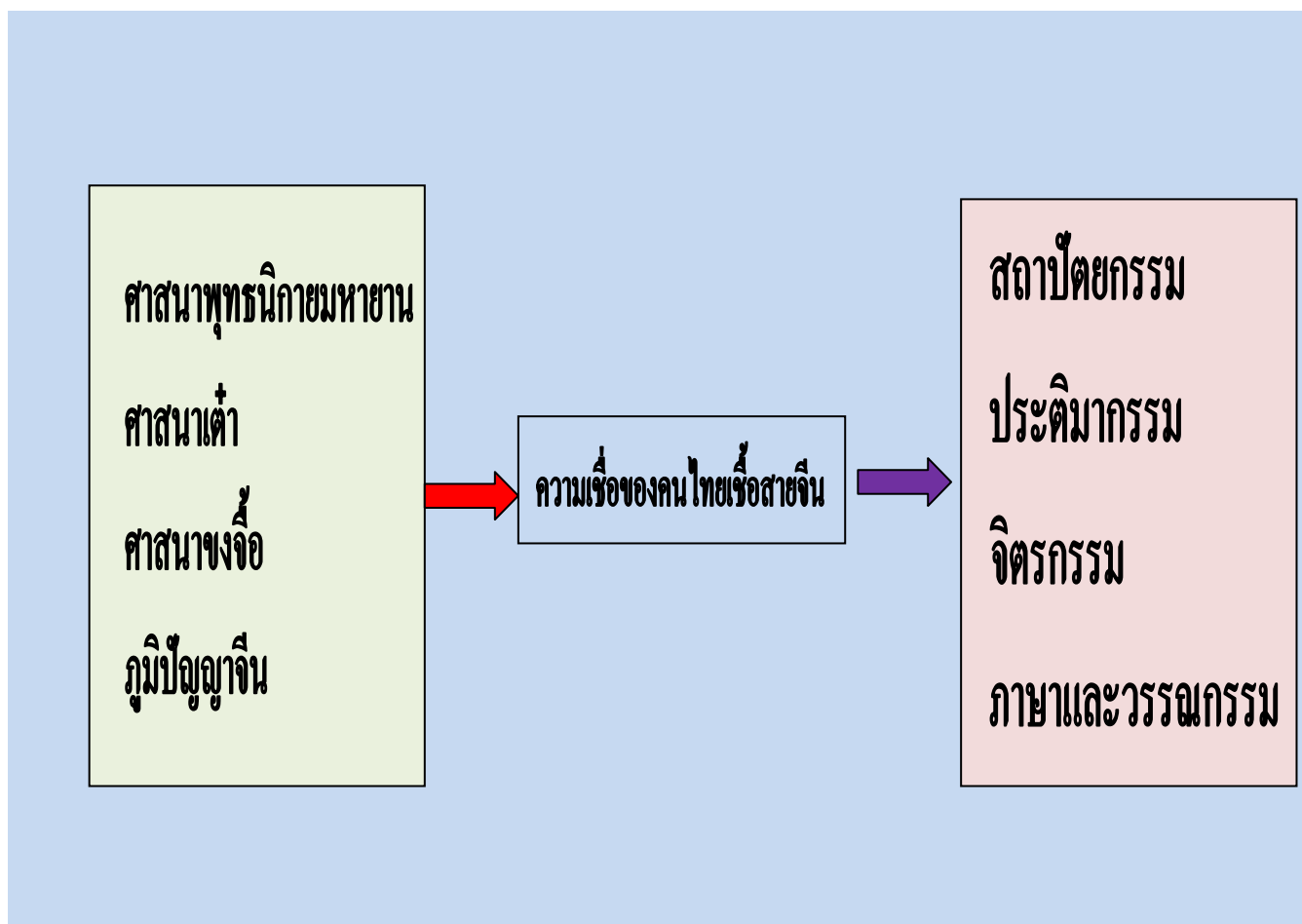
จิตรกรรมที่ศาลเจ้าที่มีลักษณะโดดเด่น มีจำนวน 11 จิตรกรรมได้แก่ จิตรกรรมตามความเชื่อศาสนาพุทธนิกายมหายาน จิตรกรรมในศาสนาเต๋า จิตรกรรมสามก๊ก จิตรกรรมไชอิ้ว จิตรกรรมเจียงเจือหยาง จิตรกรรมห้องสิน จิตรกรรมตำนานหญิงทอผ้ากับชายเลี้ยงวัว จิตรกรรมความฝันในหอแดง จิตรกรรมไซซี จิตรกรรมชียินก๊วย-ชิตั้งซาน และจิตรกรรมกิเลน ความสวยงามของศิลปวัฒนธรรมจีนที่ศาลเจ้าในภาคตะวันออกมีรายละเอียดมากมายดูรายละเอียดในภาคผนวกที่ 2 ประกอบ

ประการสุดท้ายภาษาและวรรณกรรมที่ศาลเจ้ามีลักษณะเป็นเอกลักษณ์แบ่งเป็น 6 ประการ คือ

ประการแรก ภาษาและวรรณกรรมจีนเกี่ยวกับศาสนาพุทธนิกายมหายานมีจารึกที่ระฆังสำริดที่วัดจีนสโมสร เป็นต้น ประการที่สอง การจารึกประวัตการสร้างระฆังเช่นที่ศาลเจ้าแม่ทับทิม จังหวัดระยอง โรงเจเป้าฮกตั่ว ชลบุรี ประการที่สาม การเขียนโคลงคู่ยี่เลียง เช่นที่บริเวณเสาของอาคารศาลเจ้าบริเวณสำคัญหลายแห่ง ประการที่สี่ แผ่นป้ายจารึกบนแผ่นสำริด เช่น จารึกชื่อเทพเงินหวงกงที่ ศาลหลักเมืองจันทบุรี ประการที่ห้า แผ่นป้ายชื่ออาคาร ชื่อเทพเจ้าต่าง ๆ ประการสุดท้าย ภาษาที่อธิบายประกอบจิตรกรรมต่าง ๆ

ผลการศึกษาเป็นไปตามกรอบแนวความคิดที่ตั้งไว้คือ แนวความคิดตามศาสนาพุทธนิกายมหายาน ศาสนาเต๋า ลัทธิขงจื้อ และภูมิปัญญาจีนมีอิทธิพลต่อความเชื่อของชาวไทยเชื้อ

สายจีนเป็นแนวความคิดวัฒนธรรมด้านจิตใจมีอิทธิพลทำให้เป็นแรงบันดาลใจสำหรับ
ออกแบบสร้างวัฒนธรรมประเภทวัตถุที่เป็นสถาปัตยกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ภาษา
และวรรณกรรมอย่างมีนัยยะสำคัญ

กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนได้รับอิทธิพลจากภูมิปัญญาจีน
จากแผ่นดินแม่ซึ่งเป็นวัฒนธรรมประเภทจิตใจ คือแบบอย่างการปฏิบัติหรือแนวทางแห่ง
ความคิด ความเชื่ออุดมการณ์ ศีลธรรมจรรยา ธรรมเนียมประเพณี ปรัชญา กฎหมาย พิธีการ
ต่าง ๆ ของชาวจีนแผ่นดินแม่ที่เกิดจากศาสนาพุทธนิกายมหายาน ศาสนาเต๋า ลัทธิขงจื้อ และภูมิ
ปัญญาจีนทั้งหลาย หล่อหลอมส่งทอดให้กับชาวไทยเชื้อสายจีนที่เดินทางอพยพเข้ามาใน
ประเทศไทย โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตได้สละทรัพย์สมบัติ
เพื่อสร้างวัฒนธรรมประเภทวัตถุที่ศาลเจ้าในรูปของสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม

ภาษาและวรรณกรรมเพื่อเป็นเครื่องมือสื่อสารระหว่างชาวไทยเชื้อสายจีนด้วยกันมาทำกิจกรรมร่วมกัน ศาลเจ้าจึงเป็นแหล่งสถานที่ที่มีบทบาทความสำคัญในชุมชนบันทึกประวัติความเป็นมา การอพยพ และความสัมพันธ์ของชาวจีนที่มีต่อคนไทย

เอกลักษณ์ศาลเจ้าภาคตะวันออก เนื่องจากภาคตะวันออกประกอบด้วย 8 จังหวัดมีลักษณะเป็นเมืองท่าชายทะเลในส่วนที่เป็นภาคตะวันออกตอนล่างและภาคตะวันออกตอนบน ภาคตะวันออกตอนล่างเป็นชายฝั่งทะเล เอกลักษณ์ศาลเจ้าในภาคตะวันออกแสดงให้เห็นได้ในประเด็นสาระสำคัญดังนี้คือ **ประการแรก** เอกลักษณ์ความสัมพันธ์วัฒนธรรมไทย-จีน รูปแบบสถานปัตยกรรมตัวอาคาร การจัดวางเครื่องสักการะบูชา ประติมากรรมรูปเคารพ แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมไทยจีน ตามแบบอย่างการสร้างอาคารสถาปัตยกรรมศาลเจ้าแรกที่วัด

พญัญเชิงวรวิหาร แสดงให้เห็นความเคารพวัฒนธรรมไทยแต่ก็ยังคงนำวัฒนธรรมจีนเข้าไปไว้ในวัดพญัญเชิงวรวิหารได้อย่างผสมผสานกลมกลืน นอกจากนี้วัดจีนยังเริ่มสร้างแบบสถาปัตยกรรมไทยบ้างแล้ว การจัดวางเจี๊วด ประติมากรรมเจ้าพ่อหลักเมือง เทพเจ้าประจำถิ่น เหล่านี้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมไทย-จีนอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม

ความสัมพันธ์ระหว่างสถาปนมหากษัตริย์กับวัฒนธรรมคนไทยเชื้อสายจีนจะเห็นได้จากประวัติศาสตร์บอกเล่าประเภทตำนานเรื่องพระเจ้าสายน้ำผึ้ง กับพระนางสร้อยดอกหมากดังจะเห็นได้จากประวัติการสร้างศาลเจ้าแม่สร้อยดอกหมาก นอกจากนี้ยังมีประวัติการสร้างศาลเจ้าที่วัดพญัญเชิงวรวิหารจากประวัติที่เกี่ยวข้องกับการเดินเรือของเจิ้งเหอในสมัยราชวงศ์หมิงที่เดินทางมาในสมัยอยุธยา ตลอดจนศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชซึ่งทรงมีเชื้อสายเป็นจีน แต่จ้าวราชสำนักปักกิ่งบันทึกว่าพระเจ้าตากสินเป็นเจิ้ง เจา ทรงมีพระบิดาชื่อ เจิ้งยุงได้รับแต่งตั้งเป็นขุนพัฒนา พระมารดาเป็นชาวไทยเชื้อสายจีน สมัยอยุธยาใกล้จะเสียกรุงแก่พม่าครั้งที่ 2 ได้รวบรวมกำลังต่อสู้กับพม่าจนได้สถาปนาเมืองหลวงกรุงธนบุรีสำเร็จ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชสนับสนุนชาวจีนแต่จ้าวรู้จักกันในนามของจีนหลวง ในภาคตะวันออกเป็นเส้นทาง

เดินทัพเพื่อกู้ชาติที่สำคัญ ศาลพระเจ้าตากสินมหาราชเป็นแบบไทยและมีวัฒนธรรมจีนอยู่ด้วยที่ ฉะเชิงเทรา ระยอง จันทบุรี และตราด แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมไทยจีนที่มีบันทึก ไว้ในประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยอยุธยา

ประการที่สอง เอกลักษณ์ศาลเจ้าไทยจีนในภาคตะวันออก แสดงให้เห็นการยอมรับโลกาภิวัตน์ เช่น การสร้างอาคารแบบสมัยใหม่ การจัดการแบบใหม่ เพื่อสามารถร่วมมือกับชุมชน ศาลเจ้าในบริเวณนี้จะเป็นศาลเจ้าที่เกี่ยวกับการเดินเรือ เช่น ศาลเจ้าแม่ทับทิมเทพผู้พิทักษ์รักษาทะเล เทพเจ้ากวนอูเทพผู้ซื่อสัตย์เป็นคุณลักษณะสำคัญสำหรับผู้เดินทางผจญภัยในท้องทะเลที่มีแต่อันตรายรอบด้าน รวมทั้งภูมิปัญญาด้านศาสนาพุทธนิกายมหายานที่มีความสัมพันธ์กับศาสนาพุทธในชุมชนไทยเป็นต้น บริเวณเมืองท่าสำคัญในแถบตะวันออกตอนล่างประกอบด้วย ชลบุรี ระยอง จันทบุรีและตราด เป็นชุมชนสำคัญของชาวจีนมาตั้งแต่สมัยอยุธยา โดยเฉพาะสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชซึ่งทรงมีเชื้อสายเป็นจีนแต่จิวในฐานะเป็นจีนหลวงได้ทำสงครามกู้ชาติได้กำลังชาวจีนในภาคตะวันออกเป็นกำลังสำคัญสนับสนุนจนสำเร็จ

ประการสุดท้าย เอกลักษณ์ศาลเจ้าแบบเมืองชายฝั่งทะเล ภาคตะวันออกตอนล่างชายฝั่งทะเลศาลเจ้าในบริเวณนี้จะเป็นศาลเจ้าที่เกี่ยวกับการเดินเรือ เช่นศาลเจ้าชาวจีนฮักเกี้ยน ศาลเจ้าพ่อกวนอู และศาลเจ้าแม่ทับทิม ภาคตะวันออกตอนบนเป็นดินแดนที่ประกอบด้วยลุ่มน้ำบางปะกง ลุ่มน้ำระยอง ลุ่มน้ำจันทบุรี และลุ่มน้ำตราด ชาวไทยเชื้อสายจีนได้สร้างศาลเจ้าแม่ทับทิม เอกลักษณ์ศาลเจ้าที่ได้รับอิทธิพลจากชาวไทยเชื้อสายจีนจากกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นจุดรวมของชาวจีนอพยพเข้ามาในประเทศไทยก่อนอพยพแยกย้ายไปอยู่ที่อื่น เช่น จังหวัดฉะเชิงเทรา คือวัดจีนประชาสโมสร สร้างวัดตามแบบวัดจีนที่กรุงเทพมหานครตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ รวมทั้งวัดอู่ภัยภาคการามก็รับวัฒนธรรมศาลเจ้าแบบอยุธยาที่วัดพนัญเชิง วรมหาวิหารที่เคยเป็นศาลเจ้ามาก่อนมาสร้างพระพุทธรูปแบบชวาปองนำมาเป็นพระพุทธรูปประธานของศาลเจ้า

ศาลเจ้าแม่เขาสามมุข บางแสน ชลบุรี เป็นตัวอย่างความสำคัญของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ประเภทตำนานของชุมชนของชาวจีนผู้อพยพโดยสร้างศาลเจ้าให้สอดคล้องกับตำนานเขาสามมุข แสดงความสัมพันธ์ระหว่างศาลเจ้ากับตำนานพื้นบ้านชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ปัจจุบันศาลเจ้าแม่สามสุกมีสองศาลเป็นที่เคารพของชาวเรือ มักถือเป็นประเพณีที่ต้องกราบไหว้ บนบานศาลกล่าวเพื่อให้เป็นสิริมงคลแก่ตัวเองและเดินทางโดยปลอดภัย ภายในศาลเจ้ามีประติมากรรมรูปเคารพแบบจีนประดิษฐานอยู่จำนวนมาก

การบริหารจัดการศาลเจ้าแบบใหม่เป็นรูปแบบที่แสดงให้เห็นแนวโน้มการจัดการบริหารศาลเจ้าเพื่อสามารถดำรงรักษาศิลปวัฒนธรรมไทยเชื้อสายจีนแสดงให้เห็นได้จากรูปแบบที่สำคัญดังนี้คือ

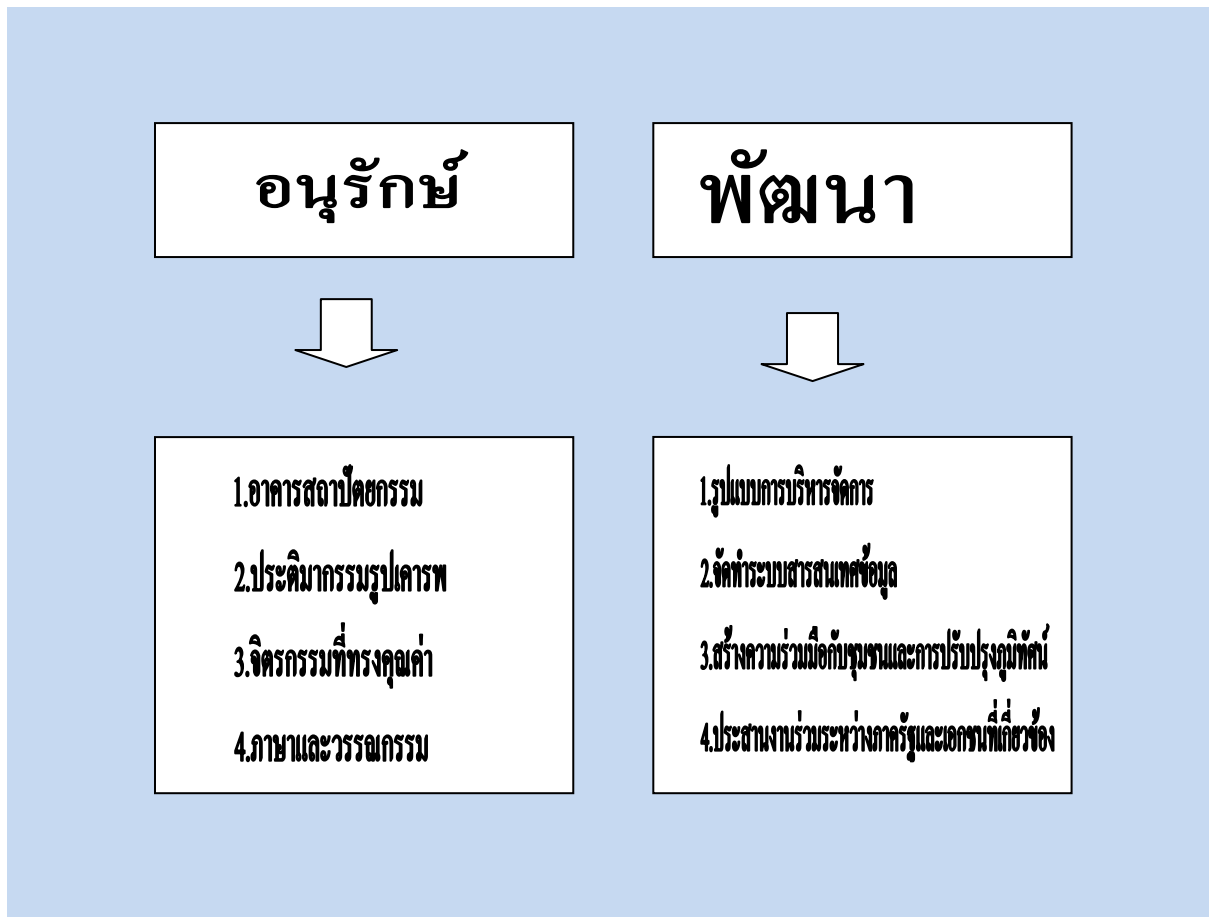
ประการแรกคือ การบริหารจัดการแบบพิพิธภัณฑน์ เนื่องจากภาคตะวันออกเป็นภาคที่มีบทบาทด้านการท่องเที่ยวมากโดยเฉพาะจังหวัดชลบุรีมีห้องพักรีสอร์ทที่สวยที่สุดทั่วประเทศ รูปแบบการปรับตัวการบริหารจัดการเพื่อการท่องเที่ยวจึงเป็นประเด็นสำคัญที่น่าศึกษาอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการจัดการบริหารแบบพิพิธภัณฑน์ การบริหารจัดการพิพิธภัณฑน์ขึ้นอยู่กับสายงานของภาครัฐบาลที่ทำหน้าที่กำกับดูแล ต่อจากนั้นก็เป็นที่ของผู้บริหารสูงสุดทำหน้าที่ด้านการจัดการพิพิธภัณฑน์ให้อยู่รอดได้ด้วยการวางแผนกลยุทธ์ ให้เป็นไปตามนโยบายของพิพิธภัณฑน์ อเนกกุศลศาลา(วิหารเซียน) ชลบุรีเป็นตัวอย่างการจัดการบริหารศาลเจ้าแบบพิพิธภัณฑน์แบบใหม่ รูปแบบการจัดเก็บบัตรผ่านประตู การจัดวางประติมากรรมทั้งภายในและภายนอกอาคาร โดยเฉพาะรัฐบาลจีนมอบโบราณศิลปวัตถุจำนวน 328 รายการมาจัดแสดงไว้ อเนกกุศลศาลา(วิหารเซียน)เป็นงานก่อสร้างที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมสำคัญของจีนด้านพุทธศาสนา ผนวกเข้ากับความเชื่อในศาสนาเต๋าและขงจื้อแบบดั้งเดิมตามหลักฮวงจุ้ยหรือภูมิทัศน์งานประดับตกแต่งตัวอาคารมีความหมายเชิงคตินิยมความเชื่อทางเทววิทยาของชาวจีนเป็นงานภูมิทัศน์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว จึงเป็นที่ศูนย์กลางศาสนาพุทธ ศาสนาเต๋าและขงจื้อ รวมทั้งประวัติศาสตร์วัฒนธรรมจีนที่สำคัญ

ประการที่สอง การบริหารจัดการแบบกวางสีก็จะทำให้ศาลเจ้าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือรวมการทำกิจกรรมตามประเพณีมากขึ้น เช่น ประเพณีกินเจซึ่งเป็นประเพณีที่สำคัญด้านการท่องเที่ยว ตามเป้าหมายหลักของสมาคมพุทธมามกสงเคราะห์การกุศลแห่งประเทศไทย(เมิ่งเลียง) คือส่งเสริมวัฒนธรรม-การศึกษา สืบทอดคุณธรรมและประเพณีอันดีงามของจีน

ประการสุดท้าย คือการบริหารจัดการแบบประชาชนมีส่วนร่วม โดยเฉพาะศาลเจ้าในท้องถิ่นชุมชนเล็ก ๆ ต่าง ๆ ต้องการให้ประชาชนโดยรอบมีส่วนร่วมเพื่อดูแลรักษาศาลเจ้าร่วมกันเนื่องจากไม่มีหน่วยงานใครรับผิดชอบ โดยเฉพาะ ผู้ดูแลศาลเจ้าที่เคยมีมาแต่เดิมก็อายุมากไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ บางศาลเจ้ามีรายได้ก็จะจ้างคนท้องถิ่นอื่นมาดูแลศาลเจ้า หรืออาจอยู่มีหน้าที่การงานอยู่ห่างไกลจากศาลเจ้า จึงเป็นปัญหาที่ต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเรื่องนี้ร่วมกัน

แนวทางการบริหารงานศาลเจ้าแบบใหม่ในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ เพื่อให้ศาลเจ้ามีรายได้ที่เหมาะสมกับรายจ่ายสำหรับการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ มีรายได้สามารถดำเนินการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การรักษากฎมิสถาปัตยกรรมให้มีคุณค่าสำหรับเป็นแหล่งท่องเที่ยวและการเรียนรู้ การจัดการแบบกวางสีหรือเครือข่ายทางสังคม ด้วยการทำกิจกรรมทางสังคมควบคู่กับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เป็นอีกแนวทางหนึ่งเพื่อทำให้คนไทยเชื้อสายจีนมาทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับประเพณี การกุศล และกิจกรรมสาธารณชนส่วนร่วมทุกอย่าง เป็นสถานที่สำหรับการจัดการพิธีกรรมที่สำคัญเป็นต้น

ประการสุดท้ายคือ การให้ชุมชนมีส่วนร่วมบริหารจัดการดูแลศาลเจ้าร่วมกันกับเจ้าของศาลเจ้า เนื่องจากเป็นศาลเจ้าขนาดเล็กอยู่ไกลจากชุมชนเมือง ก็จะเป็นแนวทางสำหรับการแก้ปัญหาได้อย่างหนึ่ง ส่วนการปรับปรุงภูมิสถาปัตยกรรมเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับการท่องเที่ยวเป็นการจัดการทางกายภาพสำหรับดูแลบริเวณภายนอกอาคารศาลเจ้าทำให้เป็นแหล่งทางเลือกสำหรับการท่องเที่ยวอย่างหนึ่ง ทั้งนี้การอนุรักษ์และการพัฒนาทุกด้านจะต้องเป็นไปเพื่อการสนับสนุนแนวความคิดและความเชื่อในการสร้างศาลเจ้าที่มีมาแต่เดิม

ประเด็นพิจารณา

แนวความคิดเพื่อการอนุรักษ์อาคารสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และวรรณกรรม เป็นแนวทางเร่งด่วน โดยเฉพาะการอนุรักษ์ด้านอาคารสถาปัตยกรรม ศาลเจ้าเป็นโบราณสถานและมรดกทางวัฒนธรรม ตัวอาคารควรค่าแก่การอนุรักษ์อย่างมีแบบแผนตามหลักวิชาการให้สอดคล้องกับทัศนคติความเชื่อและหลักปฏิบัติของชาวไทยเชื้อสายจีน แนวทางปฏิบัติคือขึ้นทะเบียนศาลเจ้าที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมที่สำคัญ อบรมทัศนคติที่ถูกต้องต่อการอนุรักษ์แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับศาลเจ้า เจ้าของหรือหน่วยงานที่ดูแลศาลเจ้าควรรวมกลุ่มกันจัดตั้งหน่วยงานหลักทำหน้าที่ประสานงานให้ความรู้ตั้งกองทุนเพื่องานวางแผนงานด้านอนุรักษ์และงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ปรับปรุงงานบริหารงานศาลเจ้าให้โปร่งใสน่าเชื่อถือเพื่อเพิ่มจำนวนผู้สัการะบูชาเพิ่มมากขึ้น ประการสุดท้ายคือ ศึกษาพัฒนาความรู้ข้อมูลด้านสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมจีนเพื่อเป็นฐานข้อมูล

การอนุรักษ์สิ่งสำคัญของศาลเจ้านอกจากอาคารสถาปัตยกรรมและโครงสร้างอาคาร ที่ต้องอนุรักษ์อย่างริบถ้วนประกอบด้วย ประติมากรรมรูปเคารพ จิตรกรรมสัญลักษณ์ศรัทธา หรืองานศิลปกรรมตกแต่งอาคาร การวางผังบริเวณหรือแผนผังอาคาร บรรยากาศเงียบสงบ ศักดิ์สิทธิ์และพิธีกรรม ปัญหาที่พบบ่อยคือปัญหาด้านกายภาพของสถาปัตยกรรม กรณีที่ศาลเจ้าตั้งอยู่ในย่านประวัติศาสตร์ควรปรับปรุงภูมิทัศน์ พร้อมกับความสามารถเข้าถึงศาลเจ้าได้ เช่น เส้นทางสะดวก มีป้ายประชาสัมพันธ์ ป้ายสารสนเทศข้อมูลที่จำเป็น มีสถานที่จอดรถเพียงพอสำหรับผู้เข้าเยี่ยมชมสักการะสำหรับเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ¹

การอนุรักษ์ศาลเจ้าไม่ใช่ทำเพื่อความสวยงามแต่เป็นการบูรณะเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนที่อยู่อาศัยให้กลับมีพื้นที่สาธารณะดังเช่นที่ประเทศสิงคโปร์ได้จัดพื้นที่สาธารณะเป็นทางเดินเท้า ทางจักรยาน พื้นที่พักผ่อนเชื่อมต่อกับพื้นที่จัดเป็นสวนหย่อมลานกิจกรรม ปัญหาการอนุรักษ์พื้นที่แต่ละพื้นที่อาจแตกต่างกันแต่ที่เห็นตรงกันคือประเด็นด้านทุนทรัพย์นั้นสำคัญที่สุด นอกจากนี้ปัญหาการอนุรักษ์อาคารก็ยังเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ การใช้ประโยชน์ของอาคาร การดูแลรักษา การอนุรักษ์อาคารสถาปัตยกรรมยังต้องเน้นคุณค่าด้านประวัติศาสตร์ของอาคาร สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้มีส่วนได้เสีย หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบกำหนดทางเลือกในการอนุรักษ์และพัฒนา²

การศึกษาเรื่องการอนุรักษ์โบราณสถาน ศาสนาสถานในประเทศไทยก็พบว่ามีปัญหาคล้ายคลึงกันด้านการปรับปรุงภูมิทัศน์ตามความเหมาะสมกับความเป็นโบราณสถานทั้งภายในวัดและสภาพแวดล้อมของวัด เช่น ปลุกต้นไม้ที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดความร่มรื่นเหมาะสมที่จะเข้ามาหาความสงบร่มเย็น มีมาตรการรักษาความสะอาด การสร้างอาคารสูงใกล้วัดไม่ควรให้วัดเป็นที่จอดรถ วัดเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ สงบ ร่มเย็น³

เชิงอรรถ

¹กองนโยบายและแผนงาน, สำนักผังเมืองกรุงเทพมหานคร, รายงานการศึกษาศาสนสถานประเภทศาลเจ้าในเขตกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2554

²<http://www.bangkokchinatown.net/download/วารสารย่านจีนฉบับที่%204.pdf> เข้าถึงเมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2556

³ศักดิ์ชัย สายสิงห์, “การอนุรักษ์โบราณสถาน ศาสนาสถาน: ปัญหาและแนวทางแก้ไข” วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ 20 ฉบับที่1 มกราคม-เมษายน 2556, หน้า159-73